

Ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ὁ σοφὸς διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας

Ημ. Εορτής: 14 Ιουλίου

Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ὁ πάμπτωχος καὶ διαχρονικὸς αὐτὸς φωστήρας τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ μέγιστος διδάσκαλος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους μας, γεννήθηκε στὴν Χώρα τῆς Νάξου τὸ ἔτος 1749 ἀπὸ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετους γονεῖς, τὸν Ἀντώνιο καὶ τὴν Ἀναστασία Καλλιβρούτση. Κατὰ τὴν βάπτισή του ἔλαβε τὸ ὄνομα Νικόλαος. Νηπιόθεν γαλουχήθηκε μὲ τὰ ζωογόνα νάματα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πίστεως καὶ ἀνετράφη «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου», ὅπως παραγγέλλει ὁ θεῖος Παῦλος (Ἐφεσ. στ' 4). Τὴν ἔμφυτη πρὸς τὰ θεία κλήση του, αὐξήσε ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ποὺ πῆρε ἀπὸ τὸ οἰκογενειακό του περιβάλλον καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐκλεκτὴ του μητέρα, τὴν δὲ εὐφυΐα του ἐκαλλιέργησε καὶ πολλαπλασίασε ἡ μελέτη καὶ ἡ σπουδὴ.

Πρωόδευε στὴν ἀρετὴ καὶ στὴν γνώση κατὰ τρόπο θαυμαστό. Κατ' ἀρχὴν, φοίτησε στὴν γενέτειρά του καὶ στὴν Σχολὴ Ἁγίου Γεωργίου περιοχῆς Γρόττας, Χώρας Νάξου, μὲ διδάσκαλο τὸν Ἀρχιμανδρίτη Χρῦσανθο, ἀψάδελφο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Τὶς γνώσεις του συμπλήρωσε στὴν περίφημη Εὐαγγελικὴ Σχολὴ τῆς Σμύρνης, ὅπου φοίτησε γιὰ πέντε χρόνια, μὲ διδάσκαλο

τὸν Ἱερόθεο Βουλισμά, διευθυντὴ τῆς Σχολῆς αὐτῆς. Τόσο διέπρεψε ὁ Ἅγιος Νικόδημος στὶς σπουδές του, ὥστε, ἐνῶ σπούδαζε, ἐδίδασκε τοὺς συμμαθητές του. Καὶ ὁ Ἱερόθεος ἀργότερα τὸν παρακαλοῦσε νὰ ἔρθει στὴν Σμύρνη γιὰ νὰ τὸν διαδεχθεῖ στὴ διεύθυνση τῆς Σχολῆς αὐτῆς. Στὴν Σμύρνη ἔλαβε ὁ Νικόδημος πληθωρικὴ μόρφωση, πού ἐκτὸς ἀπὸ τὴ θεολογικὴ ἐπιστήμη περιελάμβανε ἀκόμα γνώσεις φιλοσοφικῆς, οἰκονομικῆς, ἰατρικῆς, ἀστρονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς.

Μελετοῦσε πολὺ τὴν Ἁγία Γραφή, τοὺς Πατέρες, καὶ ὄλους τοὺς ποιητές. Ἦταν ἄριστος χειριστὴς τοῦ λόγου, γνώριζε τὴν Κλασσικὴ Φιλολογία καὶ τὴν Ἰαμβικὴ Γλῶσσα. Μιλοῦσε ἄριστα τὴν γαλλικὴ, ἰταλικὴ καὶ λατινικὴ γλῶσσα ἐπίσης. Εἶχε προικιστεῖ ἀπὸ τὸν Πανάγαθο μὲ σπάνια χαρίσματα, ὅπως εἶναι ἡ ἰσχυρότατη μνήμη, ἡ ὀξύτατη νοημοσύνη, ἡ ἀστραποβόλα ἀντίληψη κ.λπ. Ὅ,τι μελετοῦσε μία φορὰ μποροῦσε νὰ τὸ θυμᾶται καὶ νὰ τὸ ἀπαγγέλει ἀπ' ἔξω σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ. Ὀλόκληρα κεφάλαια τῆς Γραφῆς ἀπήγγειλε ἀπὸ στήθους καὶ θυμόταν ὄλους τοὺς κώδικες τῶν Βιβλιοθηκῶν τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ὑπῆρξε ἓνα πραγματικὸ φαινόμενο γιὰ τὴν ἐποχὴ του καὶ τὸ κέντρο τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τοῦ παραδειγματισμοῦ.

Τὸ ἔτος 1770, ἀφοῦ ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴν Σχολή, ἐπέστρεψε στὴν Νάξο. Τότε, γιὰ μία πενταετία περίπου ἐργάστηκε ὡς Γραμματέας τῆς Μητροπόλεως Παροναξίας μὲ τὴν ἐποπτεία καὶ τὴν καθοδήγηση τοῦ Μητροπολίτου Παροναξίας Ἀνθίμου τοῦ Γ' (1742 - 1779). Ἡ μητέρα του ἐμόνασε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Χρυσοστόμου Νάξου, μὲ τὸ ὄνομα Ἀγάθη. Ὁ Νικόδημος ἦταν λάτρης τῆς μοναστικῆς πολιτείας. Αὐτὴ τὴν ἔμφυτη ἐπιθυμία του γιγάντωσε ἡ γνωριμία του μὲ σπουδαίους μοναχοὺς τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ μὲ ἄλλες προσωπικότητες, ὅπως εἶναι ὁ Ἅγιος Μακάριος Νοταρᾶς, Ἐπίσκοπος Κορίνθου κ.λπ.

Τὸ ἔτος 1775 ἦρθε στὴν Μονὴ Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐκεῖ ἐκάρη μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Νικόδημος. Ὡς μοναχὸς διεκρίθη γιὰ τὴν ὁσιότητα τοῦ βίου του, τοὺς πνευματικούς του ἀγῶνες καὶ γιὰ τὴν ἀσκητικότητά του. Πνευματοφόρος, Θεοχαρίτωτος καὶ γνήσιος Πατέρας καὶ ὀρθόδοξος θεολόγος διδάσκαλος, δυναμικὰ ἀπέκρουσε τὶς αἱρέσεις καὶ τὶς κακοδοξίες τῶν ἡμερῶν του. Εἶναι ὁ πρῦτανος τῶν «Κολυβάδων», αὐτῶν πού ἤθελαν δηλαδὴ τὰ Ἱερὰ Μνημόσυνα τῶν νεκρῶν νὰ γίνονται Σάββατο καὶ ὄχι Κυριακή.

Ἐνεκα τῆς ἐμμονῆς του στὶς παραδόσεις καὶ στὸ Πνεῦμα τῶν Ἱερῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας μας, ὑπέστη ταπεινώσεις καὶ διωγμούς. Ὅμως, αὐτὰ τοῦ χάρισαν καὶ τὸν στέφανο τοῦ ὁμολογητοῦ. Ἀκτημοσύνη, παρθενία καὶ ὑπακοὴ εἶναι τὰ μεγέθη τὰ ὁποῖα ἔφθασε καὶ ἐβίωσε σὲ πληρότητα. Ὑπῆρξε ἓνας ἀετὸς τοῦ Πνεύματος, πού πέταξε ἀπὸ τὸ Νότιο στὸ Βόρειο Αἰγαῖο, ἀπὸ τὴν ἀγιοτόκο Νάξο στὸν ἀγιοτρόφο Ἄθωνα. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς μοναστικῆς ἀρετὲς ὑπηρέτησε καὶ τὸ ἔργο τῆς διδασχῆς, συγγράφοντας.

Κατὰ διαστήματα ἔρχεται σὲ ἔρημες περιοχὲς γιὰ περισσότερη ἄσκηση. Ἐβλεπε νοερά, ζοῦσε καθημερινὰ τὴν αἰωνιότητα, ἀλλὰ συγχρόνως ἔβλεπε καὶ τὰ συμβαίνοντα στὸν περίγυρο. Δὲν ἔβλεπε μόνο τὸν οὐρανό, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆ. Αἰσθάνεται τὸν πόνο τῶν Ὀρθοδόξων πού μέσα στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας ἀγωνίζονται. Καὶ πρὸς χάριν τοῦ κόσμου προσεύχεται. Κοπιάζει, ἀγρυπνεῖ, παρακαλεῖ, συγγράφει, μάχεται κατὰ τῶν δαιμόνων. Δὲν κινεῖται ἄγωνα, μονόπλευρα καὶ νοσηρά. Ἀντίθετα πονάει γιὰ τοὺς ἀδελφούς του καὶ τὴν σωτηρία τους. Καὶ καρποὶ τῆς ἀγάπης του γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο εἶναι οἱ πάνω ἀπὸ ἕκατὸ τόμοι τῶν συγγραμμάτων του, τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι:

«*Αόρατος Πόλεμος*», «*Πνευματικὰ Γυμνάσματα*», «*Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον*», «*Κῆπος Χαρίτων*», «*Νέον Μαρτυρολόγιον*», «*Ἑορτοδρόμιον*», «*Συναξαριστής*», «*Ἐρμηνεῖα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου*».

Λάτρης τοῦ Τυπικοῦ καὶ τῆς Λατρείας τῆς Ἐκκλησίας μας, λάτρης καὶ μιμητῆς τῶν ἁγίων, μέχρι τὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς του, ἀδιάκοπα ἐπικοινωνοῦσε μὲ τὸν Τριαδικὸ Θεό, τὸν Ὅποιο τόσο δυνατὰ ἀγάπησε καὶ εὐηρέστησε.

Εἶναι αὐτὸς ποὺ πρῶτος τονίζει τὴν ἀξία καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς συχνῆς μας συμμετοχῆς στὸ Ἱερὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἐγραψε μάλιστα καὶ εἰδικὰ βιβλία, μὲ τὸν τίτλο «Περὶ συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως». Δέχθηκε τὸ ταξίδι γιὰ τὸν οὐρανὸ πανέτοιμος, μὲ ἡρεμὴ τὴν συνείδηση ὅτι ἄξια ἀγωνίσθηκε τὸν «καλὸν ἀγώνα». Μὲ τὴν καθημερινή του συμμετοχὴ στὸ σωστικὸ Δεῖπνο τῆς ζωῆς, μὲ τὴν ἔντονη μυστηριακὴ του ζωὴ, ποὺ κορυφώθηκε τὶς τελευταῖες μέρες λίγο πρὶν κλείσει τὰ μάτια του, μὲ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, παρέδωσε τὴν ψυχὴ του τὴν ὀσιακὴν στὸν Κύριον, τὴν Τετάρτη 14 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1809, τὶς πρῶτες ὀρθρινὲς ὥρες καὶ σὲ ἡλικία μόλις 60 ἐτῶν, καὶ στὸ κελλί τῶν Σκουρταίων, στὶς Καρυὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὰ τελευταῖα του λόγια ἦταν ἡ ἀπάντησις ποὺ ἔδωσε στοὺς μαθητὲς του ὅταν τὸν ρώτησαν ἂν ἠσυχάζει: «Τὸν Χριστὸν ἔβαλα μέσα μου καὶ πῶς νὰ μὴ ἠσυχάσω;».

Τὴν εἶδησις τῆς κοιμήσεώς του μὲ θλίψη ἔμαθε ὁ ἐκκλησιαστικὸς, θεολογικὸς, μοναστικὸς καὶ ὄχι μόνον, κόσμος τῆς ἐποχῆς του. Σημειώνει ὁ χρονογράφος σχετικὰ μὲ τὴν κοίμησιν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου: «Ἀνατέλλοντος τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου, εἰς τὴν γῆν, ἐβασίλευσεν ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐλειπεν ὁ πύρινος στύλος, ὁ ὁδηγῶν τὸν νέον Ἰσραὴλ εἰς εὐσέβειαν. Ἐκρύβη ἡ νεφέλη ἡ δροσίζουσα τοὺς τηκομένους τῷ καύσωνι τῶν ἁμαρτιῶν».

Εἶναι ἀκόμη χαρακτηριστικὴ καὶ ἡ σκέψις τὴν ὁποία ἐξέφρασε τότε ἕνας Χριστιανός. «Πατέρες μου, καλύτερον ἦτο νὰ ἀπέθνησκαν σήμερον χίλιοι χριστιανοὶ καὶ ὄχι ὁ Νικόδημος».

Κατὰ καιροὺς, πολλὰ ἐγκώμια γράφτηκαν γιὰ τὸν Ἅγιον Νικόδημον, ὅπως: «Ἐπῆρξε ὁ μέγιστος τῶν μονασάντων ἀπὸ συστάσεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους», «Ἐπῆρξε ὁ πάντοτε πενία τρυχόμενος καὶ γιγαντωθεὶς πρὸ τῆς ἀσῆμου ἡμῶν γενεάς».

Κατὰ τὸν V. Grumel, «ὑπῆρξε κανονολόγος, λειτουργιολόγος, ἀγιογράφος, δηλαδὴ ἐρμηνευτῆς τῶν Γραφῶν, ἀσκητικὸς συγγραφεὺς, ἐκδότης βιβλίων, εἷς τῶν πλέον γονίμων συγγραφέων καὶ ἀναμφιβόλως ὁ πλέον φιλόπρονος Μοναχός, παρὰ τοῦ ὁποίου δοξάζεται ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία».

Κατὰ τὸν Θ. Σπεράντσον, ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὑπῆρξε πρόδρομος τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας. Ὁ Luis Petit γράφει πῶς ὁ Νικόδημος μὲ τὰ βιβλία του ἀντικατέστησε τὸ ζωντανὸ κήρυγμα τοῦ Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ κ.λπ. Ὁ Ἱερὸς Νικόδημος ἀναμφίβολα ὑπῆρξε ὁ κορυφαῖος ἐκφραστῆς τοῦ ὀσιακοῦ βίου καὶ ἡ θύρα ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα. Εἶναι ὁ ἐξαίσιος θεολόγος καὶ ὁ ἀσίγαστος διαχρονικὸς διδάσκαλος τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους. Ἀποτελεῖ δὲ σπανιότατο φαινόμενο συνδυασμοῦ σπανίων θείων χαρισμάτων, ἀγιότητος βίου, ἀσκήσεως καὶ συγγραφικῆς παραγωγῆς. Ὅτι καὶ ὅσα ἂν ποῦμε γιὰ τὴν μορφή αὐτὴ δὲν λέμε τίποτα, οὔτε καὶ μπορούμε νὰ τὴν κλείσουμε στὶς λίγες αὐτὲς γραμμές.

Ὁ ἴδιος, ἐξυμνώντας τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον, ἔλεγε: «Ἄν μπορεῖ κανεὶς νὰ συμπεριλάβει μέσα σὲ ἕνα κουτάλι τὴν θάλασσα, ἄλλο τόσο μπορεῖ καὶ νὰ ἐξυμνήσῃ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον». Καὶ ἐμεῖς λοιπὸν ἐπαναλαμβάνουμε τὸ λόγια αὐτὰ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, καὶ λέμε: «Ἄν μπορεῖ κανεὶς νὰ συμπεριλάβει μέσα σ' ἕνα κουτάλι τὴν θάλασσα, ἔτσι μπορεῖ ν' ἀναφερθεῖ ἐπαρκῶς στὸν Ὅσιον Νικόδημον».

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐπάξια ἀπὸ τὸ ἔτος 1955 τὸν κατέταξε στὶς δέλτους τοῦ Ἀγιολογίου τῆς. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς Κοιμήσεώς του, στὸ πέρασμα τῶν

χρόνων, ὁ Ἅγιος Νικόδημος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄσβεστος καὶ πάμφωτος φάρος, ποὺ φωτίζει καὶ κατευθύνει τὴν πορεία ὄλων μας πρὸς τὴν ἀκύμαντη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει ἡ αἰώνια πανευτυχία καὶ ἡ ἀληθινὴ δόξα. Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή, μᾶς καλεῖ νὰ κινηθοῦμε, ὁ βίος τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου!

Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ἐορτάζει κατὰ τὴν καθιερωμένη Πανήγυρη τῆς 14^{ης} Ἰουλίου. Ὡσαύτως, ἐορτάζει τὴν πρώτη Κυριακὴ τοῦ Σεπτεμβρίου, κατὰ τὴν καθιερωθεῖσα προσφάτως Σύναξη τῶν Πέντε Ἁγίων τῆς Παροναξίας, ἡ ὁποία τελεῖται στὸ νεόδμητο Ι. Ναὸ τῶν Ναξίων Ἁγίων Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου καὶ Νικολάου τοῦ Πλανά, στὴν πόλη τῆς Νάξου. Ἀκόμη, τὴν Τρίτη Κυριακὴ τοῦ Σεπτεμβρίου στὴν Πάρο, ὅπου ἐπίσης τελεῖται ἡ Σύναξη τῶν Ἁγίων. Οἱ Ἀσματικὲς Ἀκολουθίες τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, οἱ ὁποῖες εὐρίσκονται σὲ λειτουργικὴ χρῆση, συντάχθηκαν ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Ἕμνογράφο, Μοναχὸ Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη, ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Πατρῶν κ. Νικόδημο, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν Ἀρχιμ. Νικόδημο Παυλόπουλο, Ἡγούμενο τῆς Ἱ. Μονῆς Λειμῶνος Λέσβου.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος γ'. Τὴν ὠραιότητα.

Σοφίας χάριτι, Πάτερ κοσμούμενος, σάλπιγξ θεόφθογγος, ὦφθης τοῦ Πνεύματος, καὶ ἀρετῶν ὑφηγητής, Νικόδημε θεηγόρε· πᾶσι γὰρ παρέθηκας, σωτηρίας διδάγματα, βίου καθαρότητος, διεκφαίνων τὴν ἔλλαμψιν, τῷ πλούτῳ τῶν ἐνθέων σου λόγων, δι' ὧν ὡς φῶς τῷ κόσμῳ ἔλαμψας.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. δ'. Τῇ Ὑπερμάχῳ.

Ὡς ἐναρέτου πολιτείας μύστην ἄριστον
Καὶ εὐσεβείας θεοφόρητον διδάσκαλον
Ἡ Ὁρθόδοξος γεραίρει σε Ἐκκλησία·
Οὐρανόθεν γὰρ τὸ χάρισμα δεξάμενος
Καταυγάζεις τοῖς ἐνθέοις σου συγγράμμασι
Τοὺς βοῶντάς σοι, χαίροις Πάτερ Νικόδημε.

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις Ἐκκλησίας νέος φωστήρ, καὶ Ἁγίου Ὄρους, ἐγκαλώπισμα ἱερόν· χαίροις Μοναζόντων, ὁ φωτοφόρος λύχνος, Νικόδημε παμμάκαρ, Νάξου τὸ καύχημα.

Πηγή: <http://www.synaxarion.gr/gr/sid/126/sxsaintinfo.aspx>